

Sygn. VUa 36/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2017 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska

Sędziowie: SSO Agnieszka Leżańska (spr.)

SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku A. S. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy w rolnictwie

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł. od wyroku Sądu Rejonowego IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. z dnia 5 lipca 2017r. sygn. IV U 86/17

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję w ten sposób, że zasądza od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł. na rzecz wnioskodawczyni A. S. (1) kwotę 1.400,00 (jeden tysiąc czterysta) złotych tytułem odszkodowania w związku z wypadkiem przy pracy w rolnictwie za 2% (dwa procent) uszczerbku na zdrowiu i oddala apelację w pozostałej części.

Sygn. akt Ua 36/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 marca 2017 roku, sygn. (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił A. S. (1) prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, jakiemu uległa w dniu 16 lipca 2016 r. W uzasadnieniu decyzji wskazał, że komisja lekarska orzekła, że uraz spowodowany wypadkiem nie pozostawił trwałego uszczerbku na zdrowiu, wobec czego nie ma podstaw do przyznania odszkodowania.

W dniu 9 marca 2017 roku ubezpieczona A. S. (1) wniosła odwołanie od powyższej decyzji.

Prezes KRUS nie uznał odwołania i wniósł o jego oddalenie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 lipca 2017 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt IVU 86/17, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zasądził

od Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Ł. na rzecz A. S. (1) kwotę 1.400 złotych z ustawowymi odsetkami od 3 marca 2017 roku tytułem odszkodowania za 2 % uszczerbku na zdrowiu.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowią następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego :

A. S. (1) prowadzi gospodarstwo rolne w R.. W dniu 16 lipca 2016r. uległa wypadkowi podczas przygotowywania ziemniaków dla kur. Wykonując powyższą czynność skarżąca zahaczyła garnkiem z ziemniakami o patelnię, na której był rozgrzany tłuszcz, który rozlał się na kuchnię, ręce i brzuch wnioskodawczynie, a następnie zapalił się. Pożar ugasiła córka wnioskodawczynie. A. S. (1) została zawieziona do szpitala w P. przy ul (...).

W wyniku zdarzenia wnioskodawczynie doznała poparzenia powłok brzucha i przedramienia i nadgarstka lewej ręki. Na podbrzuszu pozostała blizna o rozmiarach 25mm x 50mm, na przedramieniu i nadgarstku lewym pozostały gładkie blizny i przebarwienia o średnicy od 5 do 50mm z występującymi w ich obrębie zaburzeniami czucia (osłabione czucie lub przeculica). Powyższe obrażenia ciała **skutkują 2% uszczerbkiem na zdrowiu**. Powyższą konkluzję Sąd Rejonowy wywiódł z opinii biegłego z zakresu chirurgii W. N., który sporządził ją w oparciu o dokumentację medyczną oraz przedmiotowe badanie wnioskodawczynie.

Sąd Rejonowy wskazał, że w tabeli uszczerbków na zdrowiu będącej załącznikiem do rozporządzenia MPiPS z 18grudnia 20.02r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu (Dz.U. Nr 234/02 poz. 1974) skóra nie została wykazana jako szczególny narząd ciała człowieka, a ma ona do spełnienia wiele zadań z zakresu ochrony organizmu, ustalenia jego funkcjonowania itd. Zaburzenia czucia na pewnym obszarze skóry naruszają sprawność tej struktury, zakłócają jej zadania. Kontynuując swój wywód Sąd Rejonowy przywołał treść art.11 ustawy z 20.grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tj.Dz. U. Nr 50/08 poz.291), który określa jest definicję wypadku przy pracy rolniczej. Jest nim nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania czynności związanych z prowadzeniem działalności rolniczej. Definicja uszczerbku na zdrowiu zawarta w art. 13 ustawy zdaniem Sądu Rejonowego w żaden sposób nie odnosi go do zdolności do wykonywania pracy rolniczej, a jedynie do trwałości naruszenia sprawności organizmu.

Z tych względów Sąd Rejonowy uznał 2% uszczerbek na zdrowiu wnioskodawczynie jako ustalenie właściwe, odnoszące się do upośledzenia funkcjonowania organizmu powódki po wypadku i co za tym idzie stwierdził , że A. S. ma prawo do odszkodowania zgodnie z art.10 ust.1 pkt 1 i art. 13 ustawy.

Z tych względów Sąd Rejonowy zmienił decyzję KRUS i przyznał powódce jednorazowe odszkodowanie w wysokości 1.400.00zł za 2% uszczerbku na zdrowiu.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją w całości organ rentowy - reprezentowany przez Dyrektora Oddziału (...) w Ł. , zarzucając mu:

naruszenie prawa materialnego:

- art. 10 ust.1 pkt 1, art.13 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t. Dz.U. z 2016r., poz. 277 ze zm.), poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że A. S. (1) przysługuje prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy w rolnictwie, któremu odwołująca uległa w dniu 16.07.2016r.
- art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2017r. poz. 1383), poprzez orzeczenie o odpowiedzialności Kasy za zwłokę w ustaleniu ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania odwołującej jednorazowego odszkodowania,

naruszenie prawa procesowego:

- art. 233 k.p.c., poprzez przyjęcie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów oraz pominięcie wniosków dowodowych KRUS o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego, specjalisty z zakresu chirurgii, bądź zobowiązanie biegłego, który wydał kwestionowaną przez Kasę opinię do jej uzupełnienia.

W oparciu o powyższe wniósł o zmianę kwestionowanego orzeczenia w całości i oddalenie odwołania złożonego przez A. S. (1) w całości bądź uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W odpowiedzi na apelację A. S. (1) nie precyzując konkretnych zarzutów pod jej adresem wniosła o „wydanie sprawiedliwego wyroku”.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest zasadna jedynie w części.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i przyjmuje za własne. Odnosząc się do zarzutu apelującego naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 233 k.p.c., poprzez przyjęcie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, Stwierdzić należy, iż jest on niezasadny. Wszak w świetle ugruntowanego już w orzecznictwie poglądu przyjmuje się, że do naruszenia art. 233 § 1 KPC może dojść wówczas, gdy zostanie wykazane uchybienie podstawowym kryteriom oceny t.j. zasadom doświadczenia życiowego i innym źródłom wiedzy, regułom poprawności logicznej, właściwemu kojarzeniu faktów, prawdopodobieństwu przedstawionej wersji (por. m.in. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2005 r. III CK 314/05). W związku z tym tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia związków przyczynowo-skutkowych, przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. II CKN 817/00, OSNC 2000/7-8/139). Postawienie skutecznego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 KPC wymaga wykazania przyczyn, które dyskwalifikują postępowanie sądu w zakresie ustaleń, oznaczenia, jakie kryteria oceny sąd naruszył, a nadto wyjaśnienia dlaczego zarzucane uchybienie mogło mieć wpływ na ostateczne rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r. IV CKN 970/00, czy wyrok z dnia 6 lipca 2005 r. III CK 3/05). Jeżeli więc z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 KPC) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Sąd Rejonowy prawidłowo rozważył wszystkie dowody oraz ocenił je w sposób nie naruszający swobodnej oceny dowodów, uwzględniając w ramach tejże oceny zasady logiki i wskazania doświadczenia życiowego. Apelujący podniósł również, iż Sąd Rejonowy wadliwie oddalił wniosek dowodowy organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego, specjalisty z zakresu chirurgii, bądź zobowiązanie biegłego, który wydał kwestionowaną przez Kasę opinię do jej uzupełnienia. Na wstępie wskazać należy, iż wbrew stanowisku skarżącego, Sąd I instancji nie wydał stosownego rozstrzygnięcia pozytywnego bądź negatywnego w zakresie zgłoszonego przez organ rentowy wniosku dowodowego. Konsekwencją powyższego stanu rzeczy jest możliwość powoływania się strony w dalszym toku postępowania na uchybienie sądu polegające na pominięciu wniosku o przeprowadzenie dowodu, jeżeli sąd nie wydał postanowienia oddalającego ten wniosek, pomimo braku zgłoszenia zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Wszak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 września 2009 r., sygn..IV CSK 185/09 uznał, że artykuł 162 KPC nie ma zastosowania w sytuacji, w której sąd pominię dowód bez wydania postanowienia oddalającego wniosek o jego przeprowadzenie, gdyż nie można strony, która nie zgłosiła zastrzeżeń, pozbawiać prawa do formułowania zarzutów co do przebiegu postępowania dowodowego. Nic nie stało zatem na przeszkodzie, aby organ rentowy w apelacji ponowił swoje

wnioski dowodowe, które wg niego zostały bezzasadnie pominięte przez sąd I instancji, jednakże nie uczynił tego, co uniemożliwia dokonanie ich oceny przez Sąd odwoławczy pod kątem przesłanek z 381 KPC.

Ubocznie wypada zauważyć, że dopuszczenie dowodu z dodatkowej opinii biegłych może być uzasadnione jedynie "w razie potrzeby" (art. 286 KPC), która nie może być wynikiem wyłącznie niezadowolenia strony z niekorzystnej dla niej opinii już przeprowadzonej. Chodzi tu o potrzebę podyktowaną rzeczą i umotywowaną krytyką opinii dotychczasowej, nasuwającą wątpliwości co do trafności zawartych w niej konkluzji, gdy opinia złożona do sprawy zawiera istotne braki, sprzeczności, względnie nie wyjaśnia istotnych okoliczności. W przeciwnym razie sąd byłby zobligowany do uwzględniania kolejnych wniosków strony dopóty, dopóki nie złożona zostałaby opinia w pełni ją zadowalająca (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 roku, akt II CKN 639/99, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 8 października 2015 r. I UK 447/14, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 24 czerwca 2015 r. I UK 345/14, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 23 czerwca 2017 r. I CSK 627/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - I Wydział Cywilny z dnia 14 lipca 2017 r. I ACa 688/15). Wszak każda opinia biegłego podlega, jak inne dowody w sprawie, ocenie sądu z zastosowaniem art. 233 § 1 KPC, ale według właściwych dla przedmiotu opinii kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (zob. wyrok SA w Białymstoku z 12 lipca 2013 r., I ACa 274/13). Zdaniem Sądu Rejonowego, opinia biegłego W. N. jest precyzyjna, poparta szczegółową analizą materiału dowodowego występującego w sprawie, profesjonalna, a tym samym przydatna do rozstrzygnięcia sporu. Argumenty zaprezentowane w części opisowej opinii oraz wyciągnięte wnioski końcowe są logiczne i przekonujące. Z tego powodu Sąd przyjął ją za pełnowartościowy środek dowodowy, powołując się na wnioski w niej zawarte jako zasadniczy element dokonanych ustaleń faktycznych w sprawie. Wszak Sąd nie jest jednak obowiązany dążyć do sytuacji, aby opinią biegłego zostały przekonane również strony. Wystarczy, że opinia jest przekonująca dla sądu (tak wyrok Sądu Najwyższego - Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 1998 r. II UKN 55/98, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 16 października 2014 r. II UK 36/14).

Dlatego też, mając powyższe rozważania na uwadze Sąd Okręgowy uznał, iż podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa procesowego jest niezasadny, podobnie zresztą jak zarzut naruszenia art. 10 ust.1 pkt 1, art.13 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t. Dz.U. z 2016r., poz. 277 ze zm.), poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że A. S. (1) przysługuje prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy w rolnictwie, któremu odwołująca uległa w dniu 16.07.2016 r. Wszak zgodnie zaś z treścią przytoczonego powyżej przepisu ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej przysługuje jednorazowe odszkodowanie. Jednorazowe odszkodowanie ustala się dla ubezpieczonego w wysokości proporcjonalnej do określonego procentowo stałego lub **długotrwałego uszczerbku na zdrowiu**, przy czym za stały uszczerbek na zdrowiu uznaje się takie naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu nierokujące poprawy, zaś za długotrwały uszczerbek na zdrowiu uważa się takie **naruszenie sprawności organizmu, które powoduje upośledzenie czynności organizmu na okres przekraczający 6 miesięcy, mogące ulec poprawie** (art. 13 wskazanej powyżej ustawy). W wyniku zdarzenia wnioskodawczyni doznała poparzenia powłok brzucha i przedramienia i nadgarstka lewej ręki. Na podbrzuszu pozostała blizna o rozmiarach 25mm x 50mm, na przedramieniu i nadgarstku lewym pozostały gładkie blizny i przebarwienia o średnicy od 5 do 50 mm. Obecnie blizny poparzeniowe są tkliwe samoistnie i bolesne dotykowo. Występuje w ich obrębie przeczulica, wynikająca z uszkodzenia receptorów nerwów czuciowych w powierzchownych warstwach skóry zniszczonych oparzeniem. Oszpecenie powódki bliznami powoduje niewątpliwie odczuwanie przez nią stałego dyskomfortu psychicznego znacznego stopnia, tym większego, że deformacja blizną poparzeniową dotyczy również miejsc widocznych dla osób trzecich. Deformacja, oszpecenie ciała, choćby w niewielkim zakresie, stanowi dla każdej osoby nią dotkniętej problem psychologiczny i jest przyczyną kompleksu własnej niepełnowartościowości. Ze względu na to, że blizny te mają charakter trwałe i nieodwracalne to

cierpienia psychiczne ubezpieczonej mają również charakter trwałe, czego nie zmienia możliwość redukcji tych blizn. Oprócz czynności organizmu, mających charakter wegetatywny (czyli np. przyjmowanie pokarmów, oddychanie, poruszanie się), decydujących o życiu, istnieją także równie ważne, czynności psychiczne organizmu (np. myślenie, hierarchia wartości, samoakceptacja), decydujące o jakości tego życia. O ile zakłócenie czynności wegetatywnych stanowi bezpośrednie zagrożenie życia, o tyle zakłócenie w sferze psychicznej prowadzi nieuchronnie, choć w różnym czasie, do zakłócenia czynności wegetatywnych. Dla każdej kobiety własny wygląd jest najistotniejszym czynnikiem psychologicznym i podstawowym kryterium samooceny oraz samoakceptacji. Świadomość nieodwracalnej zmiany wyglądu, wywołująca u każdej kobiety, także dorosłej, świadomość zmniejszenia się własnych możliwości życiowych, które uznane być musi za trwałe zaburzenie funkcji organizmu w sferze psychicznej, albowiem funkcja estetyczna ciała jest także funkcją organizmu (jedną z wielu funkcji organizmu człowieka). Stąd uznanie przez Sąd Rejonowy, iż powyższe obrażenia **skutkują 2% uszczerbkiem na zdrowiu skarżącej** należy uznać za w pełni zasadne i znajdujące umocowanie w wiarygodnej i zupełnej opinii biegłego sądowego z zakresu chirurgii W. N..

Apelacja organu rentowego jest natomiast zasadna w części zarzucającej naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2017r. poz. 1383), poprzez orzeczenie o odpowiedzialności Kasy za zwłokę w ustaleniu ostatniej okoliczności niezbędnej do przyznania odwołującej jednorazowego odszkodowania. Na wstępie wskazać należy, iż uzasadnienie Sądu I instancji nie wskazuje podstawy prawnej zasądzenia na rzecz ubezpieczonej odsetek ustawowych od kwoty przyznanego jej jednorazowego odszkodowania, co niewątpliwie utrudnia dokonanie kontroli instancyjnej wyroku w powyższym zakresie. Niemniej jednak wskazać należy, iż postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest objęte odrębną regulacją, która w sposób nie budzący wątpliwości zakreśla kognicję działania sądu w zakresie stwierdzenia ewentualnych uchybień organu rentowego w procesie wydawania decyzji. I tak materialnoprawną podstawą roszczeń ubezpieczonego w zakresie odsetek za opóźnienie w wypłacie przez organ rentowy świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest **art. 85 ust. 1** ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), zgodnie z którym, jeśli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Językowa i systemowa wykładnia cytowanego przepisu prowadzi do wniosku, że zawiera on kompleksową regulację przesłanek nabycia przez ubezpieczonego prawa do odsetek od świadczenia z ubezpieczeń społecznych, przyznanego lub wypłaconego przez organ rentowy z naruszeniem obowiązujących terminów. Natomiast zamieszczone w nim nawiązanie do przepisów prawa cywilnego dotyczy jedynie wysokości przysługujących uprawnionemu odsetek. W ustawie systemowej brak jest zaś - wzorem art. 300 Kodeksu pracy- generalnego odesłania w kwestiach nieuregulowanych do przepisów Kodeksu cywilnego. Skoro w świetle art. 85 ust. 1 zdanie1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jedyną przesłanką przyznania odsetek jest uchybienie przez organ rentowy terminowi do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia z ubezpieczeń społecznych, konieczne jest wykazanie przez ubezpieczonego zaistnienia tego opóźnienia. Trzeba przy tym podkreślić, że za uchybienie terminowi w rozumieniu komentowanego przepisu uważa się zarówno niewydanie w ustawowo określonym czasie decyzji przyznającej prawo, jak i wydanie błędnej decyzji (odmawiającej owego prawa mimo spełnienia przez wnioskodawcę warunków jego uzyskania), następnie zmienionej przez sąd w postępowaniu odwoławczym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 171/98, OSNP 1999 nr 16, poz. 521; z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNP 2002 nr 20, poz. 501). Na płaszczyźnie uregulowań art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odpowiedzialność w zakresie odsetek za opóźnienie w przyznaniu prawa lub wypłacie świadczenia nie ma jednak absolutnego charakteru. Zgodnie ze zdaniem drugim tegoż przepisu odpowiedzialność tę wyłącza sytuacja, gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż niewystarczające jest, aby wskazane w tym przepisie przesłanki egzoneracji dłużnika były przezeń niezawinione. Mają one bowiem obiektywny, a nie subiektywny charakter. Zawarte w komentowanym unormowaniu określenie „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w

przepisach pojęcia „przyczyn niezależnych” od danego podmiotu, co oznacza, że organ rentowy jest zobowiązany do uiszczenia odsetek od należności głównej zarówno wtedy, gdy można przypisać mu winę w zaistniałym uchybieniu terminowi do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia, jak i wtedy, gdy opóźnienie jest konsekwencją zdarzeń od niego zależnych, choć niezawinionych (wyroki z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 147 i z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08). Przekroczenie terminu do ustalenia prawa lub wypłaty świadczenia może zaś być następstwem uchybień organu rentowego w zakresie wykładni lub stosowania prawa materialnego albo naruszenia przepisów postępowania. W sytuacji, gdy organ rentowy z zachowaniem wszelkich wymagań proceduralnych skompletował cały materiał dowodowy i wyjaśnił wszystkie okoliczności sprawy tak, że w razie sporu sądowego nie zachodzi potrzeba prowadzenia dodatkowego postępowania w tym zakresie, zaś wydanie niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej przyznania świadczenia jest skutkiem niewłaściwej subsumcji ustalonego prawidłowo stanu faktycznego, skorygowanej dopiero przez sąd rozpoznający odwołanie od zaskarżonej decyzji, należy przyjąć, iż możliwe było terminowe ustalenie uprawnień wnioskodawcy do świadczenia, a opóźnienie w tym względzie nastąpiło z przyczyn, za które organ ten ponosi odpowiedzialność, nawet jeśli nie można mu zarzucić braku należytej staranności w wykładni i stosowaniu prawa (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02, OSNP 2004 nr 5, poz. 89; z dnia 22 kwietnia 2004 r., III UK 1/04, OSNP 2004 nr 23, poz. 406; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 398 i z dnia 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21 - 22, poz. 326). W przypadku, gdy wyjaśnienie okoliczności warunkujących nabycie prawa do świadczenia następuje dopiero w postępowaniu sądowym, wyłączenie odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w jego przyznaniu ma miejsce wtedy, gdy mimo podjęcia - w ramach posiadanych kompetencji i nałożonych obowiązków - wszystkich niezbędnych czynności, organ ten nie dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na dokonanie ustaleń faktycznych umożliwiających wydanie decyzji zgodnej z treścią wniosku ubezpieczonego. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02 (OSNP 2004 nr 5, poz. 89), wykazanie istnienia prawa do świadczenia i daty jego powstania obciąża dowodowo wnioskodawcę. Wzajemne relacje między wnioskodawcą a organem rentowym w postępowaniu dotyczącym ustalania prawa do świadczeń reguluje art. 80 i nast. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z unormowaniem art. 80 ustawy, w celu ustalenia prawa do świadczeń oraz ich wysokości ubezpieczeni mają obowiązek przedstawiania stanów faktycznych mających wpływ na prawo lub wysokość świadczeń, informowania o wszelkich zmianach mających wpływ na świadczenie, przedkładania na żądanie środków dowodowych, osobistego stawiennictwa, jeżeli okoliczności sprawy tego wymagają i poddania się niezbędnym badaniom lekarskim. Przepisu tego nie stosuje się jednak, jeżeli Zakład ma możliwości mniejszym nakładem niż ubezpieczony ustalić okoliczności niezbędne do przyznania i wypłaty świadczenia. W przypadku, gdy ubezpieczony utrudnia wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy, stosownie do art. 82 powołanego aktu Zakład może, w drodze decyzji, wstrzymać wypłatę świadczenia lub zawiesić postępowanie do chwili podjęcia współpracy. Analiza powołanych unormowań prowadzi do wniosku, że chociaż inicjatywa dowodowa w postępowaniu o przyznanie świadczeń z ubezpieczeń społecznych należy do ubezpieczonych, jednak organ rentowy ma możliwość dyscyplinowania wnioskodawców w tym zakresie w drodze m. in. żądania przedłożenia stosownych środków dowodowych pod rygorem zastosowania wskazanych wyżej sankcji. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ma jednakże pewności, czy dowody przedstawione przez ubezpieczonego wraz z wnioskiem lub na wezwanie organu rentowego są wszystkimi, jakimi dysponuje strona. Jeżeli zatem organ rentowy, w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych nań obowiązków, podjął określone przepisami działania zmierzające do wyjaśnienia wszystkich okoliczności warunkujących nabycie przez ubezpieczonego prawa do świadczenia, późniejsza zmiana decyzji odmownej prawomocnym wyrokiem sądowym nie oznacza, że przekroczenie terminu do ustalenia prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ ten ponosi odpowiedzialność w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Odnośnie do terminów ustalania prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz wypłaty tych świadczeń art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odsyła do przepisów określających zasady ich przyznawania. W przypadku świadczeń emerytalno - rentowych są to więc przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Również i ten akt prawny w art. 116 ust. 1 i 5 statuuje zasadę wszczynania postępowania w sprawie przewidzianych w nim świadczeń na wniosek zainteresowanego, do którego to wniosku należy dołączyć dowody uzasadniające prawo do świadczenia oraz jego wysokości. Art. 118 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustanawia zaś dla organu rentowego 30 dniowy termin do wydania decyzji w sprawie prawa

do świadczenia lub ustalenia jego wysokości, liczony od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i ten sam termin do wypłaty świadczenia, liczony od dnia wydania decyzji ustalającej prawo do niego lub jego wysokość. Odnośnie do momentu wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji art. 118 ust. 3 ustawy stanowi przy tym, iż jeśli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów. Z kolei w myśl art. 118 ust. 1a powołanego aktu w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 kwietnia 2009 r., w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 11 września 2007 r., P 11/07 (OTK-A 2007 nr 8, poz. 97) uznał, że art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wolą ustawodawcy to interpretacyjne rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego - zawarte w sentencji wyroku - przeniesiono do art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, nadając mu ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 42, poz. 338), z mocą obowiązującą od 1 kwietnia 2009 r., brzmienie następujące: "w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. **Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.**" Warto podkreślić, że art. 118 zamieszczony jest w dziale IX ustawy, zatytułowanym: Postępowanie w sprawach świadczeń i wypłata świadczeń. Adresatem jego przepisów są zasadniczo organy rentowe, a w przypadku komentowanego ust. 1a zdanie 2 - organy odwoławcze. Nie reguluje on problematyki odsetek od przyznanego lub wypłaconego z opóźnieniem świadczenia z ubezpieczeń społecznych, gdyż to zagadnienie unormowane jest w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej. Nie poszerza też zawartego w tym ostatnim unormowaniu katalogu przesłanek nabycia prawa do przedmiotowych odsetek o kolejne kryterium, tj. posiadanie przez ubezpieczonego prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego stwierdzającego odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Dysponowanie tego rodzaju orzeczeniem ma oczywiście istotne znaczenie dla przebiegu i wyniku ewentualnego procesu o zasądzenie spornych odsetek. Orzeczenie tej treści stanowi bowiem rozstrzygnięcie prejudycjalne, wiążące organy rozstrzygające spór o odsetki co do kwestii w nim stwierdzonej, czyli wspomnianej odpowiedzialności organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W konsekwencji kwestia ta nie może być przedmiotem odrębnego postępowania dowodowego i odmiennych ustaleń w kolejnym procesie o odsetki od przyznanego lub wypłaconego świadczenia. W sytuacji zaś, gdy sąd nie stwierdzi odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, to Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje datę wpływu prawomocnego orzeczenia sądu jako datę ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (komentarz do art. 118 ustawy emerytalnej autorstwa K. A., M. B. i B.S. (Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, ABC, 2009, wyd. III, stan prawny: 30 września 2009 r.). Niezamieszczenie więc w sentencji wyroku orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza, iż sąd w istocie nie wyjaśnił i nie rozstrzygnął tej kwestii. W kolejnym procesie sądowym, w którym wnioskodawca domaga się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, dopuszczalne, a wręcz konieczne, jest prowadzenie postępowania dowodowego na tę okoliczność.

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić należy, iż w zakresie kompetencji sądu mieści się jedynie zamieszczenie w sentencji wyroku orzeczenia w przedmiocie **ewentualnej odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji**, co stanowić będzie asumpt do wydania decyzji przez organ rentowy w zakresie należnych ubezpieczonemu odsetek, nie zaś zamieszczenie rozstrzygnięcia w powyższym zakresie.

Dlatego też, Sąd Okręgowy na podstawie art.386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.